

den obotliga

Fritänkaren

Nr. 116 Maj 2003

Elfte årgångens nummer 5.

Innehåll :

Kommentar till president Bushs tal den 18 mars (JBW)	2
Den absurda krigsresan, del 1 : <i>Upptakt</i>	2
Musikalisk katekes enligt Bruno Walter	4
Vad jag minns! - ur <i>Aurelio Lanciais minnesanteckningar</i>	5
Hälsoresan, del 17 : <i>Avslutning</i>	7
Bröllopsresan, del 6 : <i>Doktor Sandys bordssamtal (forts.)</i>	9
Ahasverus, del 28 : <i>Enrico Dandolo</i>	11
Shakespearedebatten (del 50) : <i>Bacon-Marlowe (forts.)</i>	13
Några sevärda filmer	15
Kalender, maj 2003	16
Lyckliga möten i Ladakh, del 8 : <i>Det händer i Lamayuru</i>	17
Lamayuruförslaget - en påminnelse	18
Några förlorade bröder	20

Fritänkaren är en unik kulturtidskrift som på ett personligt sätt förmedlar filmupplevelser och kunskap i musik och litteratur jämte reseskildringar från främst medelhavsländerna och Himalaya med oförglömliga möten med andra folk, mentaliteter och unika personligheter, samtidigt som den genom utforskningar i politik och religion försöker pejla de stora djupens underströmmar i världen och hålla koll på dem som ett slags spirituell världsbarometer.

Den beräknas utkomma med minst 10 nummer årligen på svenska samt några på engelska, (som återger den svenska upplagans viktigaste artiklar i översättning.)

Den är inte avhängig någon religiös eller politisk förening eller organisation.

Den har inga andra inkomster än sina prenumeranter.

Redaktören står för alla artiklar som ej är signerade.

Redaktion : C. Lanciai, Ankargatan 2 A, 414 61 Göteborg, tel. 031-247887.

Postgiro : 621 39 94 - 4 ("Fritänkaren", C. Lanciai)

Årsprenumeration: 250 kr (även i Danmark och Norge; i Euroland: 30 Euro)

Tvåårsprenumeration : 350 kr

Redaktionsslut för detta nummer : 27.4.2003

Copyright © C. Lanciai med medarbetare - *Letnany* 130

Det nästsenaste numret av *Fritänkaren* finns numera alltid tillgängligt på nätet i HTML-format jämte andra skrifter på följande adress: <http://hem.fyristorg.com/aurelio/>
e-post-adress: lanciai@hem.utfors.se

Kommentar till president Bushs krigstal, den 18 mars, av JBW.

Bush är världens räddaste man. Det är slutsatsen man kan dra av hans så kallade historiska krigstal den 18 mars. Han är rädd för att Irak skall angripa USA med giftgas och kemiska vapen och bomber. Därför angriper Bush Irak med världens massivaste bombarmé. Iraks giftgaser och kemiska vapen levererades till Irak av USA, Storbritannien, Frankrike och Tyskland ända fram till den dag då Irak ockuperade Kuwait. Därför vet USA vad Irak har. USA har bokfört leveranserna.

Bush säger sig vilja åstadkomma fred med att inleda ett krig, som ingen kan veta hur långvarigt det kan bli. Han ville ge irakierna frihet med att påtvinga dem amerikansk ordning i form av våld. Han säger sig försvara USA, världens utan jämförelse mäktigaste nation, med att angripa det svårt handikappade Irak. Det är som för en gangster att överfalla en krympling för att han känner sig hotad av krymplingen.

Ingenting kan försvara Saddam Hussein. Han är utan jämförelse världens skurk nummer ett. Men vem kan försvara det irakiska folket, om Bush beordrar USA att angripa det? Ingen, inte ens Saddam Hussein, och de är alla oskyldiga till sin egen skurkregim.

Vapeninspektionerna fungerade, och Irak förstörde de vapen det hade ombetts att förstöra dagligen. Samarbetet fungerade. Men USA hade bestämt sig för kriget i förväg och skyller på hot från luften mot Amerikas eget territorium. Det är patetiskt och sinnessjukt, ty det är ren paranoia kliniskt rensad från all klokhet.

President Bush är en ekonomisk och diplomatisk katastrof för Amerika, konsekvenserna av vilket ingen kan överblicka. President Putin uttryckte försiktigt att krigsinitiativet var ett politiskt misstag. Det kan visa sig ha varit det största i USA:s historia, åtminstone det största sedan bomberna mot Hiroshima och Nagasaki och den sanslösa upptrappningsöverdriften av Vietnamkriget. Men alla dessa skeenden sedan 1945 hänger samman och indikerar tydligt en farligt storhetsvansinnig nation utan någon självkritik och utan någon distans till sin egen maktpolitiska förryckthet.

Johannes har inte hört av sig på nytt efter kriget. Vi väntar naturligtvis med spänning.

Den absurda krigsresan, del 1: Upptakt.

"Vill man ha roligt, skall man resa till Italien."

- gammalt skandinaviskt tänkespråk.

Det var förunderligt vackert väder när vi lämnade Göteborg. Det var strålande solsken men ändå kallt (den 25 mars, Toscaninis födelsedag,) som om naturen höll andan efter den långa vintern och ännu inte vågade öppna våren men dock stod och väntade på den. Den generöst strålande solen var lika kall som en fullmåne.

Även världen höll andan. Amerika hade ju startat ett nytt Vietnamkrig i Irak, som hela världen fördömde utom de som hade ekonomiska intressen av det. För oss var kriget långt borta och angick oss inte, medan vi beklagade Amerika och Storbritannien, som gått i denna dumma och meningslösa och kanske förödande politiska fälla. De flesta ville inte höra talas om kriget, de var trötta på allt tjat om det redan femte dagen, då ju alla krigsnyheter bara handlade om USA:s eller Iraks för sig själva fördelaktiga propaganda. Kriget som propaganda var omåttligt ointressant. Då var det bättre att genast glömma hela kriget och ägna sig åt väsentligheter i stället.

Mera hade då mitt liv förmörkats av min barndomsväns plötsliga bortgång, som innebar en mänsklig katastrof för säkert de flesta som hade känt honom. Runt 200 personer dör årligen i Sverige genom rent läkarslarv, vilket är en hårresande skandalös

statistik då den är så fullkomligt onödig. Från detta kunde jag inte disengagera mig, då det berörde mig alltför intimt och hade oöverskådliga konsekvenser för hela min livssyn inte minst genom att han var min tvillingsjäl och genom alla de oförklarliga fenomen som följde i tragedins släptåg, som faller utanför ramen till och med för Fritänkaren.

Även andra personliga katastrofer hade inträffat. Ett av resans huvudsyften hade varit att närmare utforska dokument i Padua rörande Christopher Marlowes eventuella bortgång där 1627, 33 år efter hans officiella bortgång. Tillsammans med Maud skulle vi ha forskat närmare i detta i Padua, Mantua, Verona och kanske även Venedig och Ferrara, när hennes far plötsligt gick bort i hjärtinfarkt, varför hon måste uppskjuta projektet för sin egen del på obestämd tid,. Utan henne, en professionell släktforskare, skulle jag i de italienska arkiven vara som en blind utan käpp.

Dimma förmärkade hela västkusten och låg tät över Öresund, så att dess färjor var ordentligt försenade. Vi kunde bara stilla hoppas att kaptenen trots allt skulle hitta vägen över sundet till det helt osynliga Helsingör.

Det gjorde han, och vi hurra för den resan när vi kom till Köpenhamn. Men hela Danmark verkade ovanligt krigiskt, som om det var stolt över att få delta i Amerikas krig mot Irak. Kanske det även fanns danska intressen i de irakiska oljereserverna, som nu Amerika övertar med våld.

Tåget söderut var nästan tomt och förblev tomt genom hela Danmark. Jag hade min kupé närmast loket, så att jag kom allra sist i tåget när tåget svängde om. Först i Tyskland började kupéerna fyllas på, men två hela couchettevagnar förblev helt tomma.

I München möttes man av rubrikerna "*Die Schlacht um Bagdad*". I hela denna kris hade Tyskland anmärkningsvärt nog hållit huvudet kallast av alla och konsekvent hållit den klokaste tänkbara linje: "Vi vill inte ha något med Irakkriget att göra." Ej heller hade Tyskland oljeintressen i Irak, vilket Frankrike, Ryssland och Kina hade, de hade haft oljeöverenskommelser med Saddam som USA och England hållits utanför, vilket gav Frankrike, Ryssland och Kina realpolitiska motiv till att sabotera USA:s och Englands politik medan Tyskland inte varit oljeinsyltat på något sätt, varför deras politik i detta helt styrts av bara kallt förnuft.

I München hade jag min sista chans till en kopp nordiskt kaffe, "*aqua sporca*", smutsigt vatten, som hädanefter (gudskelov) skulle vara oöverkomligt på min resa. Jag passade på att njuta en sista gång innan bortskämdheten med ädlare drycker skulle träda in och avlösa det nordiska barbariet.

Men ack vad jag misstog mig! Även tåget München-Verona var tomt, och följaktligen hade restaurangvagnen stängt. Allt jag kunde få där var en cappuccino, *German style*, (alltså smutsigare vatten än någonsin,) för ockerpriset 2,60 Euro, serverat av en hårdkokt tysk tant, som vägrade tala italienska. Där satt man helt ensam i en öde restaurangvagn medan man på de förbipasserande stationerna kunde läsa löpsedlar om hur kriget i Irak kört fast och kommit av sig i sandstormar....

Resan gick över Italien till Grekland, Bulgarien, Konstantinopel och tillbaka till Grekland och Italien. Därigenom fick man många olika perspektiv på kriget, som givetvis alltid diskuterades överallt, och resan kommer att ha många intressanta vinklingar av problemet att bjuda på, både för och emot såväl kriget som dess initiativtagare.

(forts. i nästa nummer.)

Musikalisk katekes enligt Bruno Walter

Bruno Walter Schlesinger (1876-1962) skrev under sin ålderdom ett antal självbiografiska arbeten med mest den motivationen att få ner ett långt livs värdefulla musikerfarenheter och lärdomar på pränt. Hans sista arbete, som han arbetade på i åtta år och som heter "Musik och musiker" och som har kallats hans testamente (1955) är kanske det värdefullaste och mest koncentrerade, där han också klargör sina starkaste ställningstaganden. Här är några citat:

"Den tonsättare som medvetet eller omedvetet bröt mot musikens elementärlagars ursprungliga regler skulle bara kunna skriva "omusik". Ett musikaliskt skeende utan tonala relationer, i en imaginär atonal sfär förefaller mig direkt amusikaliskt. Av musikaliska människor har nämnda elementärlagar i alla tider uppfattats som naturliga, det vill säga som grundlagda i musikens väsen, och atonalisternas revolt mot dem är egentligen lika befängd som ett uppror mot fysikaliska grundlagar skulle vara."

"I varje fall kan vi konstatera att den immateriella tonkonsten just i rytmen har ett element som ger rent fysiska utslag och som är mera påtagligt, mera jordbundet och mindre immateriellt än dess väsen i övrigt. Ett extremt bevis för hur denna fysiska verkan kan urarta har vi i jazzen: där blir rytmen - huvudsakligen i sina synkoperade former - en despot, som kuvar, undertrycker, förvränger och praktiskt taget förintar musikens andliga element."

"Det finns människor för vilka livet börjar på nytt varje morgon, sådana som blir lika gripna varje gång de hör Schuberts "ofullbordade" och ständigt lika hänförda av en Goethe-dikt som första gången de läste den, människor alltså som vanan inte har någon makt över, som ännu efter många år och erfarenheter bibehåller ungdomens öppna sinne, intresse och vitalitet. Och så finns det andra som inför en underbar solnedgång eller vid åhörandet av exempelvis Benedictus-satsen i Beethovens Missa Solemnis knappt känner mera än att "det där kan jag", som irriteras av allt nytt och ovant, som kort sagt är tröga och bekväma av sig. Det är för människor av den första typen som diktarna, målarna och tonsättarna skapat - och det är för dem vi uppför dramer, operor, oratorier och symfonier."

Av alla de stora oöverträffade världsdiregenterna under första delen av 1900-talet kan Bruno Walter mycket väl ha varit inte bara den mest mänskliga och sympatiska men även den klokaste. Alla de betänkliga drag som hans jämlika kolleger drogs med, som Toscaninis raserianfall, Otto Klemperers radikalism, Karajans fåfänga och opportunistiska drag, Furtwänglers oklarhet och nervositet, Richard Strauss' torrhet, och andra dirigenters apkonster, posörskap och demoni var Bruno Walter helt fri från, medan hans inställning till musiken och till sitt arbete närmast kan beskrivas som humanitär och innerlig och med termer som trohet och fromhet. Därtill var han kanske den enda av de stora dirigenterna som vågade säga klart ifrån mot den moderna musikens atonala och tolvtonstekniska urspårningar. För honom var saken självklar, och han fann det förbryllande att saken inte var lika självklar för alla som över huvud taget var musikaliska. Han gör härvid en märklig skillnad mellan yttre musikalitet och inre musikalitet. Den yttre musikaliteten kan manifesteras sig genom teknisk briljans, flytande prima-vista-exekvering och snabb partiturtolkning med hela musiken klart genljudande i skallen vid blotta läsningen av partituret, men förblir hopplöst ytlig så länge den inte kompletteras av den inre musikaliteten, som kan vara hur djup som helst utan att direkt manifesteras sig eller vara beroende av den yttre musikaliteten. Den inre musikaliteten kan vara starkt handikappad av brister i den yttre musikaliteten men kan klara sig ändå, medan den yttre musikaliteten aldrig i sig kan klara sig i längden.

Tillsammans med Otto Klemperer var Bruno Walter elev till självaste Gustav Mahler, den kanske styvaste dirigent som någonsin levat. Medan Klemperer var en mera arkitektoniskt tänkande dirigent som aldrig dirigerade utan partitur var Bruno Walter mera flexibel i sin mänskliga innerlighet och föredrog (liksom Toscanini) att stänga partituret. Under sina repetitioner kunde han instruera musikerna utan att för den skull slå av musiken, vilket han troligen var ensam om. Hans främsta elev var en annan världsdirigent, Leonard Bernstein, som dock inte tog samma avstånd från modern musik och jazz.

Under slutet av sin levnad överraskade han många med att bli antroposof. Man kan förstå det ur den synpunkten att Rudolf Steiner tillmäter musiken en större betydelse än vad kanske någon annan folkbildare gör. Bruno Walter fann sig helt tillfreds med att som sin tids kanske mest respekterade och älskade dirigent och musikalisk undervisare på gamla dagar börja som lärjunge hos Rudolf Steiner. Båda hörde till den tysk-österrikisk-judiska kretsen (liksom också Max Bruch, Otto Klemperer, Arthur Schnitzler, Hugo von Hofmannsthal, Stefan Zweig, Arthur Koestler, Sigmund Freud och många andra,) där i princip alla stod i kontakt med varandra; så förhållandet var helt naturligt.

Bruno Walter kom flera gånger till Göteborg och gav välgörenhetskonsserter organiserade av österrikiska föreningen genom jur.dr. Anny Halfen, som sedan blev en så god vän till mig, så traditionen och kontakterna går vidare....

Ett tilltagande problem bland yrkesmusiker, som nu allt oftare reser sitt brydsamma huvud med till och med fräna debatter därom i pressen, är hur påtagligt skadligt det är för musiker att nödgas spela musik som låter illa, enkannerligen tolvtons- och annan modern musik utan melodi och harmoni. Många musiker blir musiker genom att frälsas av skönhetsvärldarna hos Wienerklassicisterna, romantikerna och barockmästarna, utbildar sig under många år till att behärska flera svåra instrument, och får sedan alltför sällan spela den musik den valt sitt yrke för medan de istället tvingas till självplågeri genom outhärdlig smörja av 1900-talscharlatanerna inom musiken som trodde sig vara originella med att komponera oväsen, disharmonier, missljud och katzenjammer. Är det inte äntligen dags att skrota all musik som inte ens låter bra? Problemet med audiell miljöförstöring i hela världen är minst lika allvarligt som alla andra globala miljöproblem.

Vad jag minns!

av Aurelio Lanciai.

1. Den upplevelsen glömmar jag aldrig,

Jag går till en bank i Beirut för att få upplysning om en kunds kreditvärdighet. Träffar avdelningschefen, vicepresident Ayoub Saab, som för att visa sina kunskaper i svenska förhållanden tillägger: "Saab, såsom svenska bilmärket Saab." Jag lämnar honom mitt kort och kan tillägga: "Lanciai, som det italienska bilmärket Lancia, plus ett extra i."

Jag är i Saudi-Arabien, Jeddah, och skall besöka en kund, som vi korresponderat med på engelska i flere år. Med hjälp från receptionen får jag hans adress skriven på arabiska, och med lappen i hand går jag till taxin, som kan bara arabiska, och som kör

mig till rätt adress. Att det är rätt ser jag på de många pappersbalar, som är uppstaplade vid ingången. En ung, vitklädd man för mig till ett pryddigt kontorsrum med *air condition*, och med korslagda ben på en liten kudde sitter mannen, också vitklädd, som jag skall träffa. Vi utbyter hälsningar, och med en handrörelse ber han mig sitta ner. Jag lägger ut texten: att vi haft angenäma affärsförbindelser i flere år men att ingen från vår firma tidigare haft möjlighet att personligen besöka honom, att jag nu är här och att jag gärna vill erbjuda honom o.s.v. Han har hela tiden följt min framställning med stor uppmärksamhet, och när jag äntligen slutar och ger honom en uppmanande blick ser han på mig med ett milt småleende, slår ut sina armar med en urskuldande rörelse och säger: "*Arabic.*" Jag stelnar till, jag har talat helt i luften, karlen kan endast arabiska. Men all korrespondens fram och tillbaka under flere år! Småningom klarnar det för mig. Karlen har en skrivare, som kan engelska, och han har skött korrespondensen enligt chefens instruktioner, - också ett sätt att sköta affärer. Nu var skrivaren inte där, och mitt besök blev helt resultatlöst.

Gun och jag är på tåget på väg från Schweiz till Italien. Vi har sett fram mot en god lunch i restaurangvagnen, och vid ankomsten dit visar oss vagnens kypare till ett bord, där redan en man sitter. Jag ser hans ryggtafva på vägen dit; det är en stor man, inte bara lång utan också fet. Framme vid bordet hälsar vi opersonligt *non-committal* och gör vår beställning.

Hans stora kropp hänger i en båge över tallriken, hans hy är gulblek och hakan obefintlig i det feta ansiktet. Han ser inte sympatisk ut. Vi blir serverade, och på mellan- och sydeuropeiskt manér önskar han oss en smaklig måltid. Jag hör att han har en djup och sonor stämma. Gun och jag småpratar på svenska, men jag tycker av någon anledning att jag av artighet mot honom bör säga något. Jag framkastar något helt opersonligt, som ger honom möjlighet att svara kort och avslutande eller att haka på och fortsätta konversationen. Efter några minuter är vi i full gång; han talar en vårdad, nyanserad och rik tyska. Och plötsligt är han inte ful längre, han är sympatisk, kultiverad, och hans djupa, klara röst kan jag höra ännu idag. Under samtalets gång säger han sig tro att vi är från Finland men talar svenska. Förvånad bekräftar jag detta och undrar hur han kände till detta. Han berättar då att han som ung student blivit bekant med en förtjusande flicka från Finland, och det kommer något nostalgiskt i hans blick.

Men vi börjar närma oss stationen för tågbytet, och Gun framkastar då en fråga, som jag tyckte var mycket svår: "Vart vill ni helst resa i Italien?"

Han dröjer ett ögonblick, samlar tankarna och säger:

"Om jag har min fru med mig reser jag till Venedig, som den mest romantiska staden. Om jag vill uppleva historiens pulsslag, då reser jag till historiens huvudstad Rom, men om jag vill uppleva det vackra Italien, då far jag till Toscana, där konstens och skönhetsens huvudstad heter Florens."

Vi är i Milano, och vi vill se Domen. För att få ut det mesta beslutar vi oss för att ta en guide. Vår grupp visar sig bestå av 8-10 personer, däribland ett ungt amerikanskt par. Guiden är en ståtlig äldre man, som talar förståelig engelska men med det karakteristiska italienska rullande R-et. Vi börjar rundvandringen, och han visar tydliga tecken på att han vill ha oss alla runt sig och s.a.s. hänga vid hans läppar, innan han börjar berätta. Han talar med klar och tydlig stämma på ett sätt, som ger mig anledning att tro, att han som yngre varit skådespelare eller auktionsförrättare.

Vid ett tillfälle stannar han upp plötsligt och ser ner mot golvet, där ett 3 cm brett bandjärn i mässing löper längs golvet, och han säger: "*You can see this line on this floor.*" Ja, vi kunde alla se det. Sedan vände han sin blick mot Domens tak, där ett hål skymtade, och han säger igen: "*You can see this hole up there.*" Jo, vi kunde alla se hålet. Och så kom svaret: "*Every day at 12 o'clock when the sun comes through this hole, it touches*

this verry line," och efter en konstpaus: "*It was constructed by Leonarrrdo da Vinci*" på härlig italienska.

Under rundvandringen hade det unga amerikanska paret då och då framställt frågor, som kanske ibland var något naiva och som troligen hade irriterat honom, för när vår lilla skock med honom några meter framför kom ut i det bländande solskenet, stannade han och vände sig mot kyrkans fasad med alla dess hundra dekorationer. Vi gjorde lika, för det måste vara något viktigt att se. Och då hör vi den unga amerikanska hustrun utropa med darr i rösten: "*Look , there is a copy*" (uttalat "caapi"), och vi ser då en några meter hög staty ovanför den vänstersta dörren, en exakt miniatyr av Frihetsgudinnan vid inloppet till New York. Och då säger guiden med återhållen ironi:

"Yes, only, it was made 200 yearrs beforr Amerrica was discovered."

(Då många av våra läsare kände honom, och då det kan vara inte bara alla dem till glädje att erinras om vilken trevlig människa han var, inleder vi härmed publicerandet av hans efterlämnade spridda minnen i urval - det säger sig självt att vi inte kan publicera allt.

I nästa avsnitt: *Pojkdrömmar.*)

Hälsoresan, del 17 : Avslutning

"Barometern för en civilisation är dess inställning till kvinnan. Dante upphöjde kvinnan till nästan gudomlig status, vilket gav upphov till hela Renässansen. Talibanernas förtryck av kvinnan idag är tyvärr ett symptom på vart islam är på väg. Allt politiskt förtryck börjar med individuellt kvinnoförtryck."

Så sade min gamle vän Franco Botticelli, italiensk kommunist, mångberest över hela världen och den hjärtligaste romare jag känner. För honom, liksom för Nino, var hela Afghanistanståhejet en struntsak, det kunde högst bli ett lokalt småkrig, Amerika hade gjort allt för att förtjäna en attack mot sitt hjärta, och Twin Towers var ingen förlust såsom världens fulaste byggnader, men ändå var det urbota dumt av terroristerna att göra något sådant, lika dumt som det var av Saddam Hussein att invadera Kuwait 1990. Franco kunde mycket väl tänka sig att terroristattacken hade varit organiserad av president Bush eller av hökarna omkring honom, då han gjort en så hundra procentigt dålig början som president och han faktiskt hade behövt en drastisk tillskärpning. Det var mycket möjligt att han "hade gjort en Putin". Sådan är maktens väsen, att den för sin egen skull måste befästa sig genom katastrofer, och makten har alltid makt att arrangera sådana vid behov.

Vi hade en sordinerad avslutning med Paolo och Annie, varvid det dracks bara vatten. Annie hade som så många andra fått den uppfattningen av Twin Towers-katastrofen att det tredje världskriget stod för dörren. Men hela vägen och natten på tåget till Verona talade en tant från Orvieto bara om det fasansfulla dådet av en vacker flicka Erika som mördat sin egen mor och lillebror någonstans norr om Genua. Det hade gjort tanten så upprörd att ingen annan i kupén tilläts få en blund i ögonen. För henne existerade varken talibanerna, Afghanistan, New York, Bush eller någon värld bortom Italiens gränser, där Genua ungefär var som Kiruna för oss.

Allt var väl i Verona. Achille arbetade med vinskörden, Ida hade sin sista arbetsäsong i sin butik efter 56 år, Cristina skulle förmodligen ta sitt körkort den 1 december, och äntligen råkade man ut för drägliga temperaturer - under 25 grader för första gången efter lämnandet av Bulgarien.

Achille var entusiastmerad av en bok han hade läst av David Rohl som hette "Genesis hade rätt" där Edens lustgård preciseras till trakterna omkring Ararat och Vansjön i västligaste Turkiet, det ursprungliga målet för min resa. Jag fick ännu en gång

anledning att beklaga att jag inte kommit iväg dit, i synnerhet efter att ha fått ta del av bokens innehåll och David Rohls vetenskapligt underbyggda argument för sina teser. Enligt honom skulle Edens lustgård ha legat mellan de stora saltsjöarna Van och Urmia i Kurdistan i nordvästligaste Persien. Bokens originaltitel är "*Legend. The Genesis of Civilization*" 1998 av David M. Rohl.

Var då resan förfelad? Målsättningen hade varit att upptäcka östra Turkiet. Resans första dag gjorde terrorattacken mot New York detta företag omöjligt. För ett transitvisum genom Jugoslavien plundrades man på en avgörande del av reskassan. Man kom upp till Delfi och ner till Kap Sunion i Grekland i stället för till Kurdistan, men den fasansfulla infektionen i benet gjorde all vidare äventyrlighet omöjlig. Infektionen varade resten av resan, man klarade ändå av Palermo och Rom, men i Genua kunde Beatrice inte längre ta emot mig. Det var bara att åka vidare hem efter en god semester med mycket gott arbete fullgjort och flera nya goda kontakter men ingenting annat. Resan har hittills kostat omkring 7500 kronor.

I Verona noterades att Carla Fracci, den framstående italienska ballerinan från Sicilien, i många stycken Margot Fonteyns efterträderska, som nu snart skall pensionera sig, har köpt ett hus i Verona vid Adige strax invid Ponte Pietra. Hon kommer alltså att bosätta sig i Verona som pensionär med Arenan och den romerska amfiteatern med alla dess galaföreställningar med opera, balett och Shakespeare inom gångavstånd.

Statyn av Garibaldi mitt i staden ter sig något förbryllande ur en viss vinkel. Den store buckanjären har ett obeskrivligt uttryck i ansiktet, som om han var på väg hem från krogen och hade en brödkavel med fru att vänta sig där hemma, vilket intryck ytterligare förstärks av hästens tillstånd under honom - den verkar fullkomligt förvriden i spastiska krampryckningar, som om den just tömt en eller två hinkar med vodka. Om sedan dessutom Garibaldi har en pippi på huvudet, exempelvis en helt oberörd och vitt och brett bajsande duva, vilket han i regel har, så blir den obeskrivliga bilden fullkomlig.

På kvällen började kriget. Det var bara att beklaga. USA bombade Jalalabad och sju andra städer uttryckligen i avsikt att icke skada civilbefolkningen men bara komma åt Bin Laden, Muhammed Omar och den olagliga talibanregimen, medan Bin Laden själv uppträdde i TV inför hela den muslimska världen förklarandes, att Amerikas terroristattacker mot Afghanistan var ett krigsangrepp mot hela islam, mot vilket det var alla muslimers plikt att sluta upp i kampen mot, och att de muslimer som inte bekrigade USA vore att betrakta som fiender till islam. Han förklarade att angreppen mot Twin Towers och Pentagon var arrangerade av USA och Israel i ett kupp försök att vända världspinionen mot islam. Han förklarade att USA hade fått sig en läxa, att Gud skulle straffa USA, att amerikanerna aldrig mer skulle kunna känna sig säkra i sitt eget land, bla bla, bla bla. Han demonstrerade helt öppet exakt samma totalt blinda och självdestruktiva mentalitet som Milosevic och Hitler.

Kriget var ett faktum. Det var den 7 oktober, 430-årsdagen av slaget vid Lepanto, där venetianarna utanför Cypern fullkomligt förintade den turkiska flottan. Osama Bin Laden framstod bara som högst patetisk och beklagansvärd.

Det återstår bara att summera resan. Den var en 100-procentig fullträff om man bara bortser från det serbiska transitvisumet för 97 D-mark, den problematiska infektionen i Grekland och attacken mot New York och Pentagon på resans första dag med den åtföljande världspolitiska krisen, som omintetgjorde mina resplaner mot östra Turkiet men i övrigt ej påverkade resan alls utom genom sin krydda av dagliga debatter. Jag lämnade Athen en dag för tidigt, Palermo en dag för tidigt, Rom en dag för tidigt och Verona en dag för tidigt, men jag kunde inte klaga. Resans huvudmål hade uppnåtts - en helt återställd hälsa med en välbehövlig själsinjektion med söderns värme och solsken, spiritualitet och temperament, generösa, goda och sunda mentalitet samt en god portion nya stimulerande impulser från Verona i vetenskaplig väg från

Achille och hans sätt att tänka som humanistisk fysiker pro Israel. Diana i Sofia, Nino i Palermo och Achille i Verona förblev mina mest oundgängliga vänner i södern, till vilka dessutom tillkom doktor Sandy och Ringo i Konstantinopel, alla vännerna i Athen, nya och gamla, vännerna i Rom och övriga vänner. Kort sagt, det var ingen hejd på resans fullkomligt goda utdelning i alla former.

Tågresan från Verona hem gick hyfsat med trevligt resällskap mest från Australien. Demonstrativt undvek jag bron över sundet från Köpenhamn och frossade i stället i skönheten längs kusten upp mot Helsingör och över sundet på färjan. Vädret var idealiskt: helt klart med frisk vind, så havet uppvisade alla sina mest festliga färger i blått och vitt.

I Helsingborg dök jag genast ner i "*Basement*", en ganska ny men anspråkslös restaurang, där de serverade buffé: idag pasta i Gorgonzolasås samt en fiskrätt. Det kändes som om man var helt och hållet kvar i Italien och att ingenting hade förändrats fastän man var i Sverige. Det var bara att slappna av och njuta och känna sig som hemma - i både Sverige och Italien.

Slut.

Bröllopsresan, del 6

Doktor Sandys bordssamtal, del 2: *Om kristendomen.*

"Men om judendomen är så god och konstruktiv, varför är den då samtidigt självdestruktiv? Se på Salomo, som slösade bort alla stormakten Israels resurser, se på Simon Bar Kochba, som ledde ett helt självmordskrig mot romarna, och se på Karl Marx, som såg det som sin plikt att störta hela civilisationen i olycka."

"Du glömde den viktigaste av dem."

"Jesus?"

"Nej, Paulus. Jesus var en god jude som troget följde sina föregångare Hillel och fariséerna och deras filosofi, men sedan kom Paulus, som skilde kristendomen från judendomen, som predikade hat mot judarna och som kastade in den etablerade kyrkan på hopplös kurs mot intolerans och omänsklighet. Jesus var en god jude, och Petrus höll hans församling inom judendomen, men Paulus förstörde alltsammans. Av alla ideologer någonsin är nog Paulus den som har vållat judendomen, kristendomen och civilisationen den största och mest långsiktiga skadan. Han var i princip lika galen som Muhammed, som lovade evigt liv i paradiset hos *houris* åt varje muslimsk självmordsbombare. Paulus lovade odödlighet åt alla som trodde att Jesus var Guds Son, ett fullständigt absurt charlataneri och självbedrägeri. Hur kan man lova odödlighet åt någon, när det är en fullständigt överbevisad självklarhet att allt kött måste dö? Och han fick hela världen med sig, som gick på hans stora bluff i brist på bättre bluffar.

Hela kristendomen är en enda lång skandalhistoria, från Paulus absurda pretentioner till den nuvarande påvens hyllning av islam för dess brist på födelsekontroll och hans förbannelse av buddhismen såsom ateistisk, som om förnuftet var helt utan betydelse. Man kan inte åsidosätta förnuftet utan katastrofala resultat. Men det har kyrkan alltid gjort så länge den har existerat.

Du får ursäkta mig om jag trampar dig på tårna, men jag kan inte ha någon fördragsamhet med någon mänsklig dumhet, och kristendomen är till och med i vissa avseenden värre i sin etablerade dumhet än islam. Idag tar islam priset, men kristendomens första 1900 år är egentligen genomgående samma dumheter som vi

finner i islam idag. Det finns ingen ursäkt, hur mycket påven än må be om ursäkt för den skandalösa kyrkohistoriens ständigt upprepade katastrofala misstag.

Att Rom gick åt helvete var Roms sak, - okey, låt det gå åt helvete, det var en etablerad diktatur som bara kunde gå åt helvete i sin rutenhet, men det var helt onödigt av Paulus att förvärpa saken med att ersätta Roms etablerade rutenhet med en etablerad sinnessjukdom. För det var vad kristendomen var i sin av Paulus etablerade form - en sinnessjukdom."

Naturligtvis bad jag honom belägga detta.

"Måste du fråga om den saken, du som vet något om historia? Uppfinningen av helvetet bara för att skrämja de vidskepliga massorna till underkastelse och lydnad, hela uppståndelseillusionen och dogmen om köttets uppståndelse från de döda, myten om det eviga paradiset med din kropp välbehållen i himlen, myten om arvsynden, enligt vilken Paulus etablerade det som faktum att alla människor är födda såsom onda varelser och att bara kyrkan kunde frälsa dem mirakulöst genom att de blev nedstänkta med heligt vatten, myten om att Maria var en intakt jungfru när hon födde Jesus, som ändå tydligen inte var hennes enda son, trosbekännelsens gallimatias om att en Gud är lika med tre, kyrkans monopolpretentioner på det här med frälsning, uppfinningen av inkquisitionen som institution, vars enda målsättning var att metodiskt eliminera alla oliktankande, förföljelserna mot ensamma kvinnor såsom så kallade "häxor", hela djävulskulten med exorceringsvansinnet, hela kyrkans historia eller åtminstone den katolska kyrkans är en enda oändlig psykos. Inte förrän i det senaste århundradet har folk börjat vakna upp inför kristendomens egen faktiska ondska, när dess judefientliga idéer kom till samlat uttryck genom nazismens faktiska oerhördhet. Alla schabloner som nazismen körde med, som att judarna mördat Kristus, att de offrat kristna spädbarn för att använda deras blod vid svarta mässor, betraktandet av judarna som ett folk av lägre människovärde, och så vidare - alla sådana myter hade sin upprinnelse i den kristna kyrkan. Den kan inte ursäktas. Dess överhuvud Pius XII lade inte ett ord emellan när nazisterna på allvar försökte genomföra sin totala judeutrotning - och lyckades till en tredjedel.

Kristendomen som etablissemang kan inte försvaras, Christian. Den var inte sjuk från början, det var inget fel på den gode Jesus, men Paulus gjorde kristendomen till en sjuk sak från början, och det var helt onödigt, då det fanns vettiga alternativ. Judendomen med sin tolerans och panteism var inte det enda alternativet, Antiken var rik på rationella filosofskolor som alla kom från Grekland, Platons filosofi är oöverträffad än idag, och Pythagoras, Aristoteles, Zenon, Filon, Epikuros, Plotinos, Marcus Aurelius och många andra stod på minst samma moraliskt och förnuftsmässigt överlägsna nivå. Men kristendomen såg det som sin plikt att sänka världen i vidskepelsens djupa mörker, göra all bildning och utbildning omöjlig, förtränga historiska sanningar och traditioner, förfölja förnuftets sunda och renande tvivel och hålla mänskligheten i mental trældom i tusen år, tills rationalismen äntligen gjorde revolt genom humanisterna, Luther och Zwingli, Bruno och Spinoza och de franska upplysningsfilosoferna. Jag ser kristendomen som ett enda oformligt dårhus där föreståndarna är de värsta dårarna. Så som jag ser det kan kristendomen bara överleva musealt, genom sin konst och musik, genom sin oöverträffade arkitektur och rika litteratur, genom charmen i dess sagor och legender, genom sin trots allt obotliga skönhetsdyrkan, genom dess välbehövliga verklighetsflykt i form av illusioner och vackra ceremonier och genom dess sociala insatser. Den nödvändiga socialvården håller på att försvinna ur världen idag, genom att samhällsetablissemang mer och mer förlorar kontakt med verkligheten och sopar problemen under mattan, medan just på det området den katolska kyrkan genom sociala hjälpprogram som Caritas och Opus Dei faktiskt gör mer än vad det sekulära samhället kan göra."

(forts. i nästa nummer.)

Vad är kriteriet för hälsa hos en människa? Det absolut säkraste tecknet på hälsa är att man känner sig som ett barn. Så fort man känner sig vuxen, mogen och gammal, så fort man på något sätt tar avstånd från något i livet eller känner sig överlägsen andra och därför föraktar dem, så är man sjuk, och enda sättet att då återvinna hälsan är att offra sig på något sätt för någon annan eller för många.

Det fanns en man som alltid förblev ett barn, och det var dogen Enrico Dandolo i Venedig. Hur lastgammal som helst var han när trettonde århundradet började i sin trindhet och korthet, med sin underbara glest bekransade flint och sitt alltid så otroligt levande ansikte, fortfarande det livligaste barn, intresserad av allt, hängiven allt och ständigt lika energisk som ett helt barnkalas. Han var en man som aldrig kunde tröttna på att leva. Men all denna otroligt livliga barnslighet och ohejdbara entusiasm kontrollerades ständigt av det mest nyktra av alla samtidens omdömen, av en intelligens och ett skarpsinne som aldrig upphörde att förbluffa, och av en sanningssträvan och uppriktighet mot sig själv som trotsade historien. I all sin otroliga energi och politiska strävan tog han aldrig ett steg om han inte först var säker på att det var det enda rätta. Och det var i egenskap av sanningssökare som han kom i kontakt med mig.

Venedig var på den tiden världens mest nyktert tänkande, konstruktivt strävande och starkast växande politiska faktor. Venetianerna var ett folk av vetenskapsmän och ekonomer, matematiker och köpmän, av fria arbetare och praktiska resenärer, av ingenjörer och tekniskt inriktade hantverkare. Enrico Dandolo, som nådde sitt livs höjdpunkt och sin långa karriärs klimax långt uppe i nittioårsåldern personifierade denna nykterhet, denna totala objektivitet, denna praktiskhet och från all lyx och fåfänga befriade energiska konstruktiva verksamhetsiver. Det var detta Venedig som frambragte sjömän som Marco Polo med familj och som lade grunden till Venedigs enastående historia som Italiens under många århundraden enda fria, toleranta och konstnärligt och andligt mest blomstrande stad. Jag har alltid varit ytterst svag för Venedig och är det fortfarande, men jag blev det då i det trettonde århundradets gryning kanske mest genom kontakten med Enrico Dandolo.

Jag kallades till honom i egenskap av astrolog. Han hade just avslutat en präktig middag när jag i enrum fick träda inför honom. Han sade:

"Jag vet inte vem ni är mer än att ni är världens mest mystiska astrolog, och därför har jag respekt för er. Jag litar på att ni kan bevara statshemligheter. Den första statshemlighet jag ber dig att bevara och aldrig yppa för någon är det faktum att jag tillkallat er för ett personligt samtal mellan fyra ögon. Ingen vet vem ni är och ingen vet att jag tror på er och har kallat er. Men till saken.

Ni känner förstås till att Europa planerar ett korståg nummer fyra?"

"Alltför väl, ers nåde."

"Kalla mig inte ers nåde. Jag har sagt du till dig. Jag är bara din medmänniska som snarare från nedan än från ovan önskar ditt råd i tidens känsligaste politiska fråga. Vet du vad det fjärde korståget kommer att handla om?"

"En återerövring av det heliga landet?" föreslog jag ironiskt. Ingen i världen trodde mera på denna återerövring sedan de första tre hade misslyckats.

"Vad jag i princip vågar ha fräckheten att begära av dig i egenskap av magiker är ett ljus från ovan, en övertygande sanktion av tidens största politiska företag."

"Jag är ingen Sankt Bernhard och inte ens kristen."

"Nej, och det hedrar dig. I mina ögon är du mer än en kristen. Kristendom är koskit för mig och världens största politiska lögn. Till och med en så intolerant och omänsklig religion som islam är betydligt sundare. Påvedömet är ingenting annat än Neros vålnad, som vi aldrig kommer att kunna bli av med. Men till saken.

Det fjärde korståget kommer att ha som enda praktiska och politiska mål en enda sak, som jag troligen är den enda som känner till och som jag även allenast kommer att kunna åstadkomma. Mitt ansvar är därför ohyggligt. Därför har jag valt att rådfråga Gud själv genom en riktig magiker som du. Vad säger planeterna om vårt korståg?"

"Att det kommer att bli det sista korståget."

"Ingenting mera?"

"Att hela korstågsidén därigenom kommer att lida bankrutt."

"Och mer?"

"Att ett romerskt kejsardöme kommer att förintas."

"Och mer?"

"Ingenting gott."

"Inte ens för Venedig?"

"Jo, allenast för Venedig."

"Det var det jag ville höra! Du är min man. Jag visste att du var den rätte. Så Venedig allenast kommer att inhämta någon vinst av vårt förestående korståg?"

"Ja, allenast Venedig. Men om du deltar i det blir det din undergång."

"Det struntar jag i. Venedig är värt en gammal doge. Jag har i alla fall åren inne och kan inte vara doge hur länge som helst och åtminstone inte längre som hundraåring. Jag dör gärna i Konstantinopel."

"Konstantinopel?"

"Vad är det med Konstantinopel?"

"Du nämnde Konstantinopel."

"Gjorde jag? Glöm det. Det är en statshemlighet. Ingenting är mera en statshemlighet än Konstantinopel. Nämner du den är du dödens."

"Min gode Dandolo, du kan inte dölja något för mig."

"Nej, jag kan väl inte det, eftersom jag tror på dig och även litar på dig. Kom med oss till Konstantinopel. Du får följa med trossen, och jag skall kalla på dig ibland. Jag kan behöva ditt råd i Konstantinopel. Men nämn inte den staden för en italienare."

Jag följde gärna med. Ödet ville det. Dessutom ville jag uppleva vad som skulle ske i Konstantinopel.

En astrolog kan klart som kristall uppleva de andliga vibrationerna i planeternas förhållanden och aspekter till varandra, men han kan aldrig exakt förutsäga vad de i praktiken skall innebära. Det är som att erfara känslor men ej förmå uttrycka dem.

För det fjärde korståget stod Saturnus, Mars, ascendenten och Medium Coeli i exakta kvadraturer till varandra i det svåraste av alla kors. Mars var i Skorpionen, Saturnus var i Lejonet, Medium Coeli i Vattumannen och ascendenten i Oxen. Det kunde bara betyda döden direkt för hela företaget, både praktiskt och idémässigt. Men Venedig hade Venus i Oxen i konjunktion med ascendenten, medan längre österut Jupiter stod i konjunktion med Månen och Saturnus, vilket bara kunde betyda seger för muhammedanerna och undergång för åtminstone ett västerländskt rike. Men vilket rike detta skulle vara var omöjligt att lista ut. Jag gissade på Ryssland, men jag gissade fel. Dess undergång stod visserligen för dörren och står fortfarande för dörren, men flera imperier skulle falla före Kiev och Novgorod. Och det första som föll var Bysans.

Det visade sig att hela det fjärde korståget enbart var inriktat på det politiska opportunistiska målet att göra slut på det bysantinska riket som vacklande obeständighet mellan Muhammed och Kristus. Slutmålet för detta moralkrutt korståg, vars enda moral låg i Enrico Dandolo och kom från mig, blev erövringen, plundringen och likviderandet av Konstantinopel som grekisk huvudstad. Den episoden, som jag fick bevittna på alltför nära håll, var som en fasaväckande realisering av Vergilius' skildringar av den västerländska erövringen och skändningen av Troja. "Just så här måste Vergilius ha sett det," tänkte jag när jag bevittnade de nattliga fasorna tolv hundra år efter Eneidens tillkomst. Och det blev slutet för det fjärde korståget.

Längre kom inte korsfararna, och längre kom inte Enrico Dandolo, som kanske mera än någon annan insåg den fulla vidden av det totala politiska moraliska fiaskot.

När Konstantinopel brann och dess barnlösa änkor skriade under förnedringen genom brunstiga vilddjur till venetianska och genuesiska legoknektar gick en natt dogen Enrico Dandolo ensam omkring, sotig och blodig, med stirrande ögon och stötte i det tillståndet på mig. Han sade: "För detta har jag alltså levat. Jag är värre än Nero. Hade jag vetat detta i min ungdom hade jag aldrig blivit politiker. Genom detta ser jag allt vad jag levat för gå upp i rök. Vad för en framtid kan väl vänta oss européer som här har gjort sig skyldiga till detta?"

Och plötsligt var han gammal. All hans kroniska munterhet var borta från hans runda ansikte. Barnet i honom var lika bortblåst som om det aldrig hade funnits där. Och det kom aldrig tillbaka efter Konstantinopels fall.

Ändå lyckades det fjärde korståget politiskt. Dandolos mål blev uppnått: det vacklande grekiska kejsardömet blev ett politiskt pålitligt latinskt sådant i stället, en påvens vasall och en venetiansk och genuesisk lydstat, som ej längre skulle flirta med östern och utmana västern. Venedig förvärvade Dalmatien, Kreta, Peloponnesos och fick monopol på handeln med östra Medelhavet utom frihamnen Pera i själva hjärtat av Konstantinopel, som var Venedigs egen moder, som därmed var slagen i järn av sin streber till dotter. Därmed var dörren öppnad för Venedigs politiska storhetstid. Men ingenting blir politiskt stort om det inte grundläggs genom ruttenhet.

Dandolo dog efter att ha frivilligt avstått från sin vidare dogevärdighet. Konstantinopel fick en latinsk kejsare som inte varade särskilt länge, och ingen spik var kraftigare i det bysantinska rikets likkista än denna den första, som bestod i att västerlänningarna under täckmanteln av ett heligt korståg i stället för att skada turkar, muhammedaner och andra barbarer överlagt gick in för att skända sin egen moder, den sista återstoden av det nästan tvåtusenåriga romerska riket.

Och i längden gagnade det endast turkar, muhammedaner och andra barbarer.

Bacon mot Marlowe, del 2 (Shakespearedebatten, del 50)

(I förra numret lanserade John Bede teorin om Bacons överlägset politiska och nästan profetiska begåvning i sitt handhavande av Raleigh-affären.)

Christian:

Tills vidare har jag inte lyckats finna något som kullkastar din teori, så den skulle förvisso kunna vara riktig. Men som du själv säger har den ingenting med Shakespearefrågan att göra. För mig förblir Bacon föga övertygande som Shakespeareförfattaren. De skrifter vi har av Bacon, om vilkas ursprung det inte råder något tvivel, uppenbarar inte samma arkitektoniskt perfekta formbegåvning som vi finner i alla Shakespeares och Marlowes verk. Det är formkänslan hos båda som förenar dem och binder dem till samma ursprung mer än några andra likheter. Bacons verk är ofta bara inledningar, han inleder ofta ambitiösa arbeten bara för att lämna dem ofullbordade, han ger sig ut på intellektuella expeditioner utan att genomföra dem, han är bara en experimentator; medan Marlowe-Shakespeare aldrig lämnar något verk ofullbordat, och det avslutade verket bär alltid den överlägsne mästarens stämpel. Det enda undantaget är "Hero och Leander", som av uppenbara skäl lämnades ofullbordat inför majkrisen 1593, när han kallades till Stjärnkammaren, synonymt med tortyr och död, varför han plötsligt måste överge scenen.

Jag ber dig att försöka motbevisa att Bacon inte var någon formbegåvning, vilken slutsats innebär att han inte kan ha skrivit Marlowe-Shakespeare, som om något är ett geni när det gäller formbegåvning.

John Bede:

Du vet inte vad du talar om. Om något, så är Bacon ett formbegåvningsgeni. Han är den mest systematiska tänkare England någonsin har frambringat. Hela hans liv är bara inriktat på att skapa ordning i tankevärlden. Samma ordning finner du i Shakespeares verk.

Jag kan förstå er marlovianer. Marlowe är på många sätt den idealiske Shakespearekandidaten mest genom att han är fullkomligt diffus. Ingenting är känt om honom utom hans kontroverser med rättvisan. Baines angivelse är det enda vittnesmål vi har om hans personlighet, vilket tydligt åskådliggör det stolta självständiga tänkandet hos den tidens ledande fritänkare som Raleigh, Harriot och Bacon. Marlowe måste ha stått i nära kontakt med Anthony Bacon genom sin verksamhet inom underrättelsetjänsten och måste därmed även ha stått nära både Burleigh, far och son [William och Robert Cecil] och Francis Bacon.

Inte bara den intill fulländning drivna och under hela Bacons liv, medan han skolade sig som filosof, kultiverade och raffinerade formbegåvningen utmärker Shakespeares arbeten, men också Bacons speciella ödmjukhet. Under en tid av högfärdiga och skrytsamma hybridrabbade egotister skiljer sig Bacon markant från mängden med en helt annan attityd: han betecknar sig själv som mänsklighetens tjänare. Han kände det som sin livsuppgift att uppfostra människan och tog denna uppgift mycket allvarligt i det att han koncentrerade sig på sina internationellt inriktade latinska arbeten men också utnyttjade möjligheten att skola sina landsmän genom den möjlighet som tillgången till teatern gav, vilket han behagade sig med och från början gjorde sig förtrogen med ("Gesta Grayorum"). De flesta av hans skådespel är moraliska analyser och betraktelser över temat maktmissbruk.

Bacons anseende blev från början lidande genom hans egna olycksöden i maktmissbrukares tjänst, men ingenting har så fatalt förmörkat hans rykte som allt det nonsens som skrevs om honom under förra seklet i form av legender och rena fantasier. Hävdandet att han skrev alla Lylys, Jonsons, Montaignes och Cervantes arbeten jämte den engelska Bibelöversättningen är alltsammans skräp. Jag tror inte för ett ögonblick att han var en bastard till drottning Elisabeth, och även historien om att han skulle ha klätt sig i purpur för sitt bröllop bara för att provocera kung Jakob vill jag betrakta som en skum legend. Hela Baconmytologin borde hänsynslöst gås till rätta med då dess enda funktion är att fördunkla sanningen - vilken bara berättar motsatsen: Bacons konsekventa ödmjukhet.

Han har blivit föraktad för sin underdånighet gentemot de härskande, vilket har betraktats som en beklagansvärd svaghet, men då glömmar man, att om han inte förblev trogen i sin tjänst hos karaktärer som Essex och kung Jakob så kunde han inte ha tjänat mänskligheten och sitt land. Han måste tjäna slika dårar för att kunna nå sitt syfte, som var det mänskliga samhällets intellektuella utveckling och befrielse från okunnighet och vidskepelse.

Utan tvekan kommer du att besvara detta med nya intressanta idéer och teorier. Frågan mellan oss är: kommer du att komma över till mitt läger, eller kommer jag att sluta i ditt?

John Bede, den luttrade avfällingen.

Några sevärda filmer

"*Harry Potter och hemligheternas kammare*" lovordades av kritikerna, och visst håller den stilen efter första delen, lyckligtvis har inga karaktärer bytts ut, men i stället har några nya karaktärer tillförts, framför allt Kenneth Branagh som den fåfänge fäktmästaren, en roll som passar honom perfekt. Men egentligen känner man igen

allting. Det är samma fantasi, samma trollerivärld, samma sorts intriger och egentligen ingenting nytt. Slutsats: första delen var bättre, genom att där allting var nytt och friskt och hade det entusiastiska skapandets prägel över sig alltigenom. Här har man redan fastnat i spåret, och risken är att del 3 görs mest på rutin.

Däremot var andra delen av *"Sagan om ringen"* en positiv överraskning, ty här har man faktiskt lyckats rejält med att överträffa den storslagna men stökiga inledningsfilmen. Även här förekommer det mycket slagsmål in absurdum, men de är egentligen koncentrerade till det enda stora slaget i slutet, som är magnifikt i sin arkitektoniska komposition. Helheten och enheten, som helt saknades i första delen, har man här lyckats med att genomföra, samtidigt som denna film också har bättre karakteriseringar och framför allt är så mycket vackrare. Elijah Wood som Frodo börjar nu formas till en karaktär, Viggo Mortensen som Aragorn har med all rätt prisats av kritikerna för sin återhållsamma framtoning, men priset tas av Gollum, som faktiskt gestaltas av en skådespelare. *"De två tornen"* skulle vara sevärd enbart för Gollums skull, denna egentligen vedervärdiga förvridning av en karaktär, som ändå är så fullständigt trovärdig och väl genomförd som personlighet. Både Gandalf och Saruman dominerar mindre i denna del än i första delen, vilket filmen vinner på, medan enterna, som varit filmens enda kritiserade ingrediens, naturligtvis är hur tålamodsprövande som helst, vilket de skall vara, men kommer desto mer i gång sedan när det drar ihop sig. Högsta beröm för denna underbara film, som man gärna går omkring och tänker på efteråt.

Säsongens mest rosade film har emellertid varit *"Chicago"*, som vi pliktskyldigast gick och såg, och visst är dansnumren fenomenala, särskilt de tio mörderskornas dans i fängelset (*"You had It Coming"*), som är ett koreografiskt och dramatiskt mästerverk i sig. Men för övrigt: vilken katastrofal och tröttsam ytlighet alltigenom, vilken enfaldig musik, vilken omänsklig cynism, vilka alltigenom fullständigt osympatiska karaktärer! Den enda som skiljer sig från mängden är den ungerska mörderskan (som talar ungerska med rysk accent), den enda riktiga ballerinan i sällskapet, som blir den enda mörderskan i Chicago som någonsin blir hängd, medan alla hennes kolleger i kvinnofängelset förtjänade det mycket bättre. Det handlar alltså om kvinnliga mördare, som nästan alla är i *show business*, och hur en stjärnadvokat (Richard Gere) fixar till det för dem med att snärja ut dem genom bara lögn, manipulationer och pengar. Det handlar alltså bara om ruttighet alltigenom, och det är inte ens roligare än att man frestas till ett ansträngt leende någon enstaka gång, när för omväxlings skull något annat än bara elakhet lyser igenom.

Tacka vet jag då riktiga gangsterfilmer av den gamla skolan, som Richard Widmarks lysande *"The Street with No Name"* från 1948 och den klassiska *"The Big Sleep"* med Humphrey Bogart och Lauren Bacall från 1951, där handlingen visserligen inte kan göras mera obegriplig men där Max Steiners musik utför mirakler med stämningarna, atmosfären och miljön.

Ännu mera lysande var dock den helt realistiska *"Tjuven"* av Pavel Chukrai från 1997, en berättelse från Stalintiden om en ensamstående mor med sin son som råkar ut för en riktig äventyrare, en tjuv i officersuniform, och deras fullkomligt katastrofala liv tillsammans, en skakande social skildring från Stalintiden, som visar hur skurkaktigheten genom systemet av nödtvång genomsyrade hela samhället, en film helt i klass med Nikita Mikhalkovs bästa.

Av de ofrånkomliga amerikanska satirerna var den bästa den här gången *"Code Mercury"* av Harold Becker, en utmärkt thrillerregissör, om dock den här filmen inte nådde upp till hans bästa. *"Mercury"* är en ofelbar kod som skyddar hela USA:s säkerhetssystem genom att vara garanterat odechifferbar, men ett autistiskt barn lyckas av en tillfällighet lösa koden. CIA ser detta som en unik olyckshändelse, och för att rädda koden och dess användbarhet måste barnet och hans familj elimineras. En omänskligt programmerad CIA-agent likviderar gossens föräldrar och alla vittnen men

lyckas inte komma åt själva gossen, som skyddas av Bruce Willis, som ju alltid klarar allt och även detta. Filmen är intressant som självkritisk USA-satir men ingen höjdare, och den omänskliga CIA-mördaren har ingen övertygande trovärdighet alls.

Periodens mest originella film var dock den sällsamma "Dark City" av Alex Proyas med den utomordentlige Rupert Sewell, alltid sevärd, i huvudrollen som den ende i en hel stad som lyckats undgå att bli helt hjärntvättad av försåtligt invaderande utomjordingar, som tvingats evakuera sin egen undergångsdömda planet. Filmen är nästan genomgående dominerande expressionistisk och påminner mycket om de allra tidigaste science fiction-filmerna såsom Fritz Langs "Metropolis" och "Things to Come" från 30-talet, som ju också handlar om individens totala utanförskap i en obegriplig och omänsklig överfuturistisk värld. Även Kiefer Sutherland gör en ovanligt oförglömlig rollprestation som Rupert Sewells helt förryckte och handikappade läkare.

Michael Moores Oscarsbelönta satir "Bowling for Columbine" och filmen "Ararat" om det turkiska folk mordet på kurderna har rekommenderats, men vi har ännu inte kunnat se dem.

Kalender, maj 2003.

- 1 Joseph Heller 80 år ("Moment 22", avliden).
- 3 Bing Crosby 100 år.
- 4 Hosni Mubarak av Egypten fyller 75 år.
Eric Sykes 80 år.
- 5 Michael Palin fyller 60 år.
- 6 Tony Blair fyller bara 50 år.
- 7 240 år sedan det största indianupproret någonsin, lett av hövdingen Pontiac.
180 år sedan Beethoven själv ledde uruppförandet av sin nionde symfoni.
- 8 100 år sedan Paul Gaughin dog.
Henri Dunant 175 år, Röda Korsets instiftare.
- 9 25-årsminnet av Aldo Moro, Italiens värsta och brutalaste kidnappningsdrama.
20 år sedan påven upphävde kyrkans fördömelse (9.5.1633) av Galileo Galilei för dennes heliocentriska bevis.
- 12 Wilfrid Hyde-White 100 år, gammal klassisk brittisk skådespelare från många filmer.
Dante Gabriel Rossetti 175 år.
Baron von Liebig 200 år, mannen som upptäckte och lanserade kloroform.
- 14 360 år sedan Ludvig XIV blev Frankrikes kung. Han regerade i 72 år.
- 16 60 år sedan Warszawaghettots uppror slogs ner efter 30 dagars strider.
- 17 Birgit Nilsson fyller 85 år.
- 18 Påven Johannes Paulus II (Karol Wojtyła) fyller 85 år efter 25 år som påve.
- 21 Joseph Fouché, Napoleons polischef, som styrde och fällde Napoleon, fyller 240 år.
- 24 Aram Khatjaturian 100 år (många baletter, bl.a. "Spartacus", "Gajane", "Maskerad").
- 25 Ralph Waldo Emerson 200 år, Amerikas kanske mest betydande filosof.
- 27 Henry Kissinger fyller 80 år, president Nixons belastade utrikesminister.
Sankt Petersburg, Nordens vackraste stad, byggt av svenska krigsfångar och italienska arkitekter, fyller 300 år.
- 29 Bob Hope 100 år. (Lever han fortfarande? Jag tror det.)
550 år sedan Konstantinopel föll för turkarna efter 1100 år som världshuvudstad.
50 år sedan Hillary och Tenzing som de första nådde toppen av Mount Everest.
Landet Albanien fyller 90 år som självständig stat.
- 30 225 år sedan Voltaire dog.
- 31 Prins Rainier av Monaco 80 år.

Lyckliga möten i Ladakh, del 8: Det händer i Lamayuru

Jörg var ett synnerligt praktfyllt men ganska prövande som sådant. Han hade druckit en hel liter rom strax innan jag kom, och hans vänner himlade med ögonen och sade att så hade det varit hela tiden. Det var troligen därför dansken hoppade av medan schweizaren var tveksam om huruvida Jörg alls kunde tas med på någon utflykt.

Han hade varit två gånger gift, och alla hans fyra barn, två i varje äktenskap, var fullvuxna. Hans första fru hade varit svenska och bodde i Lund, dotter till en letländsk fredsaktivist, och han hade trivts i Sverige, arbetat på sin svärfars gård i Värmland med 600 får, trivts med att köra traktor och skörda, men hans alkoholism hade lett till oundviklig skilsmässa. Samma historia hade upprepat sig i det andra äktenskapet. För tjugo år sedan hade han flyttat till Manali men först nu kommit hela vägen till Ladakh. Det säger sig självt att en rejäl daglig fylla på normal nivå är betydligt kraftigare och fatalare på Ladakhs nivå (3500 meter). Under bara någon timme hade han lyckats ragla på en hund, som bet sönder hans byxor, varpå han sparkade hunden blodig i käften; förlora nyckeln och låset till sitt rum, trötta ut inte bara sina vänner utan även alla andra på hotellet med sitt evinnerliga ständigt upprepade fyllesnack, väcka obehag hos alla barnen som han älskade, få butiksägaren att vägra sälja mera sprit till honom och förolämpa både värdinnan på stället och hennes syster med att öppet (så att hela världen hörde det) föreslå dem äktenskap. Han är 46 år gammal och har inte sett något av sina fyra barn på de senaste sex åren ehuru han fortfarande har kontakt med sina familjer, påstår han.

I sådant sällskap var det oundvikligt att drömma sig tillbaka till den perfekta idyllen i Themisgam, där den unge sonen visade ett så klokt intresse för Dostojevskij och lärdom över huvud taget - ingenting är så flexibelt och användbart som kunskap, det är något som alltid oavbrutet kan utvecklas, och det om något är det värt att fortsätta samla så länge man lever. Francis Bacon, som somliga menar att skrev Shakespeares verk, sade, att kunskap är makt, men kunskap är mycket mer än så. All makt är maktlös mot kunskap. Endast genom kunskap kan makt icke missbrukas. Kunskapen måste komma före makten. Därför är utbildning det absolut viktigaste i varje människas liv, och den bästa mänskliga utbildning som finns är att resa.

Och vem dök upp där på Dragon Hotel i Lamayuru om inte Stephane och Sandrine? De hade inte alls gått vilse som jag på väg till Themisgam utan infunnit sig där enligt programmet och sökt efter mig och minsann hört att jag fanns i faggorna men inte lyckats utrannsaka var jag bodde. Inte konstigt, eftersom mitt hus saknade namn och jag själv haft någon svårighet att återfinna det. De hade själva inte haft tur med sitt logi: de hade inte fått någon kontakt med familjen de bodde hos och fått spisa på sitt rum. De hade sedan gått till Khaltse via Tia och Dongdongpasset och sedan fått lift med ett annat franskt par mycket lämpligt på väg upp till Lamayuru. Det hade inte varit mycket trafik upp till Lamayuru.

Det var med bävan jag sedan gick upp till klostret för att uppsöka Johannes. Skulle han finnas där eller inte? Han fanns där och bodde i en mycket passande cell, men han var ganska trött. Hur dålig jag än hade varit var jag i betydligt bättre form än han.

Jag berättade om mina öden och äventyr och om klientelet nere på Hotel Dragon. Han hade hört den berusade österrikaren högljutt stöka omkring bland munkarna på klostret under eftermiddagen och undrat vad det var för en narr. Nu fick han alla detaljerna. Han hade inget intresse av att komma ner och träffa klientelet.

"En typisk västerlänning, helt depraverad och bortskämd till aggressivitet och omåttlighet av det västerländska levnadssättet. Den mentaliteten finns inte i Asien, och därför föredrar jag Asien. Den kommer från Amerika, denna supermakt i spinn, som genom sin monopolställning som segrare i det kalla kriget inte kan hantera sin egen överlägsenhet. Mitt manifest från förra året - har du fått någon reaktion på det alls?"

"Nej, ingen alls."

"Jag tänkte väl det. Men jag står fast vid varje ord. Du får gärna använda det i tid och otid, ty det gäller. Enron och Worldcom är bara början. Kapitalistisk aggressivitet fungerar inte efter det kalla kriget utan måste bara stupa på sin egen absurditet. Konsumtionssamhället måste ersättas med ett mera realistiskt och sundare naturhushållningssamhälle med miljöhänsyn som viktigaste vägledare. En så självklar sak, som att de människor som lever närmast naturen är friskast, medan de som kommit längst bort från naturen är de sjukaste, borde vara en övertydlig vägledning för hela mänskligheten. Men president Bush vägrar gå med på Kyotoprotokollet med hänsyn till den amerikanska ekonomin, som han anser vila mest på oljebolagen, världens värsta miljöbovar, i synnerhet om man i deras kartell inkluderar bilindustrin.

Einsteins största besvikelse var inte Tyskland utan Amerika. När äntligen nazismen och fascismen besegrats i Europa såg han samma elände, samma militärchauvinism, samma förhärlikande av våldet börja på nytt i Amerika framför allt genom Hiroshima och Nagasaki. Det var en militär som låg bakom de bombningarna, inte Einstein och Oppenheimer, inte ens Teller. Einsteins enda bidrag till atombombsprojektet var ett enda brev till president Roosevelt i oktober 1939, där han varnade Amerika för att låta Tyskland komma först i atombombskapplöpningen. Det var Otto Hahn i Kaiser Wilhelm-institutet i Berlin som genomförde den första verkliga kärnreaktionen före kriget, vilket var anledningen till Einsteins berättigade oro. Roosevelt förstod att det gällde allvar och startade Manhattanprojektet, från vilket Einstein från början till slut hölls kliniskt utesluten.

Först när bomberna föll vaknade Einstein och hans Amerikakritik. Jag tror inte ens att han någonsin fick veta att general Graves avsiktligt höll de inlåsta vetenskapsmännen i Nevadaöknen oinformerade om att Tyskland tidigt övergett alla planer på en bomb i saknad av resurser. Men eftersom Amerika inte saknade resurser kunde general Graves se till att projektet slutfördes och att bomben användes mot civilbefolkningarna i Hiroshima och Nagasaki med cirka en halv miljon oskyldiga döda som resultat, något som Amerika var mycket stolt över, medan ansvarskännare som Einstein och Oppenheimer var nästan de enda som kände skuld."

Här är det kanske på sin plats att på nytt återge

Lamayuruförslaget, av Johannes B. Westerberg (augusti 2001).

Ideella frågor har varit mitt hela liv, och därför är jag sedan nio år i Himalaya. Mitt största engagemang är i den tibetanska frågan, för den ovärderliga tibetanska kulturen, dess överlevnad och Tibets självständighet.

Kapitalismen har spelat ut sin roll. Det har visat sig, att den kapitalistiska vulgärkulturen är ohållbar i längden. Man kan inte som dess världsledare George W. Bush gynna oljeindustrier och fortsätta grovexploatera naturen och kräva accelererande energiförbrukning och miljöförstöring för den egna ekonomiska trygghetens skull och blunda för växthuseffekten och tro att man i längden skall komma undan med det. Det går inte att exploatera världens tillgångar i all oändlighet och göra pengar därav utan att det blir bakslag i form av framför allt miljöförstöring och sociala orättvisor. Detta insåg redan Karl Marx och drog sina egna felaktiga slutsatser av problemet och utnyttjade situationen till att skaffa makt åt sina älskade proletärer. Det skapade en ohälsosam motsats i den kommunistiska diktaturen, som lever än idag i Kina med sin totala centralstyrning och sitt intoleranta bekrigande av alla ideologier och idéer utom den kallt och cyniskt materialistiska. Materialismen är grunden både för kapitalismen och för marxismen, dess extrema motsats. Materialismen infördes kanske av filosofen Sir Francis Bacon, samtida med Shakespeare, när han hävdade att människans materiella välfärd var viktigare än hennes andliga välfärd, som följaktligen kunde ignoreras. Men det är alltid farligt att bortse från någonting mänskligt över huvud taget.

Både kapitalismen med det hårda hänsynslösa samhälle som den har lett till har misslyckats liksom kommunismen med dess omänskliga förljugenhet och diktatur. Kina kallar fortfarande sin ockupation av Tibet 1950 för 'en fredlig befrielse' av Tibet, en fredlig befrielse som innebar en hittills 50-årig förföljelse och förtryck och försök till utplåning av tibetanernas identitet, kultur och religion, en massiv förstörelse av 6246 av Tibets 6259 kloster och tempel, överlagt mord på 1,2 miljoner tibetaner eller en femtedel av hela dess folk, och en massinplantering av kineser i tibetanernas land bara för att undantränga tibetanerna och med våld sinofiera Tibet, så att Tibet aldrig mera skall kunna bli tibetanskt. Detta är den kommunistiska diktaturens verklighet: en nationalegoistisk hänsynslöshet och omänsklighet utan gränser, precis som Hitlers nationalsocialistiska Tyskland och Stalins Gulag-Sovjetunion.

För att rädda sig själv tillgriper nu Kina desperat kapitalistiska medel för att föra sin sak vidare, så att Kina nu tvångskapitaliseras i forcerat tempo, så att allt hastigare de nya sociala orättvisorna i Kina växer kommunistpartiet över huvudet. Det gäller inte bara förföljelserna och försöket till utrotningen av meditationsrörelsen Falun Gong, det gäller hela fackföreningsrörelsen med dess förgreningar över hela Kina, det gäller Kinas största religion buddhismen, det gäller alla kristna, och framför allt gäller det alla Kinas bönder, som utsätts för ett allt absurdare skattetryck som de måste reagera emot. Det röda skynket som alla kommer att resa sig mot är den av kommunisterna framforcerade kapitalistiska korruptionen.

Detta var nu en exposé över det stora vansinnet, kapitalismens och kommunismens självdestruktiva materialistiska återvändsgränd. Världen behöver något annat. Världen behöver kärlek och framför allt förnuft för att kunna bemöta de globala problemen i form av överbefolkning och miljöförstöring.

Vad har vi för alternativ? Naturligtvis är det självklara alternativet till materialismen religionerna, men vilka religioner är förnuftiga? Islam, med dess fixeringar och predikningar av heliga krig med utstuderad och organiserad terrorism i följe? Ingen förnuftig människa vill ha något med islam att göra. Hinduismen, med dess kaotiska myller av mytologisk symbolik utan någon logisk ordning alls? Både islam och hinduismen kräver att alla kvinnor skall gifta sig och få barn, ju fler desto bättre, annars är det något fel på dem som kvinnor, och de utesluts ur samhället. Detta är inte förnuftigt. Ingen förnuftig människa vill bekänna sig till islam eller hinduismen utom möjligen av lojalitetsskäl till den egna familjen.

Judendomen med dess hävdande av att endast de själva och ingen annan är Guds utvalda folk? Detta har aldrig tagits väl emot av andra folk. Judendomen har från början begränsat sig själv genom sin stränga konservering, och därigenom har den i motsats till alla andra religioner överlevt intakt genom alla historiska skeden men samtidigt aldrig kunnat bli en världsreligion. Genom sin lagstadgade folkegoism är den begränsad till bara det egna folket.

Återstår buddhismen och kristendomen. Båda har en unik företeelse gemensamt: klosterväsendet med celibat som huvudregel. Detta strider mot det naturliga förnuftet men är å andra sidan mänskligt sett ytterst förnuftigt, både ur ekonomisk och ur miljösynpunkt. Jag tror att framtiden kommer att domineras av kristendomen och buddhismen som de ledande världsreligionerna. Naturligtvis måste den gamle påven tänka om och sluta sabotera all barnbegränsning och flirta med islams vanvettiga familjepolitik, men han är gammal, och den galenskapen må förlåtas honom. Men för övrigt är buddhismen och kristendomen de enda helt förnuftsbetonade världsreligionerna. Kanske är vi på väg in i en ny sorts Medeltid med klosterväsen som ett av samhällets viktigaste element, där kunskap och bildning värderas högre och ges en rättvisare plats i samhället än hänsynslös kapitalism och vulgariserande massmedia.

(tidigare publicerat i Fritänkaren nr 100, Hösten 2001.)

Några förlorade bröder

Sven Lindhe gick bort efter en lång och trogen vänskap i mer än 20 år. Vem kommer inte alltid att minnas hans robusta uppriktighet, välgörande frispråkighet, uppstudsiga ärlighet och fantastiska generositet och trohet som vän, som alltid stod vid sitt ord och aldrig glömde bort vilket ord han hade givit, med enbart glädje och värme?

Lika varm var *Gunnar Nygren*, en av PB-körens starkaste ryggradsupprätthållare, en gammal köpman med osvikligt gott väderkorn inte bara i affärer och för pålitliga kunder utan även i värvandet av osvikliga och positiva sångare, som han tog hand om och följde upp som en far. Många kommer väl att sakna hans alltid pålitliga och sakkunniga råd och tips till oss sångare och hans alltid varma närvaro.

Men färgstarkast av alla åtminstone under mina 24 år i kören var *Erland Hultgren*, allmänt kallad för Callas, då han till och med överträffade Maria Callas i hennes otroliga scennärvaro och utspelskraft och förmåga att trollbinda publiken hur falskt hon än sjöng. Erlands röst var makalös, han kunde i princip gå hur högt som tenor och sjunga ut hur starkt som helst, och vad spelade det då för roll om han sjöng i rätt tonart eller inte? Ibland kunde han ligga en hel ters för högt, vilket han heroiskt struntade i medan ingen kunde klaga då det bara var roligt - ingen av oss kunde väl få så många att vrida sig så av skratt som han.

Ändå var han väl kanske allra mest makalös som recitator. Som sådan får vi väl aldrig mer skåda hans like, när han lysande briljerade med sina tolkningar av framför allt Fröding, som han föredrog hur många dikter som helst av utantill, vilka stunder alltid hörde till de mest gyllene någonsin inom PB. Denne gudabenådade gycklare, denne lille brede man med den stora rösten och den alltid alla gränser överskridande glädjen, var egentligen lika gudabenådad som konstnär men fick som sådan tyvärr aldrig helt komma till sin rätt. Men vi som då och då fick njuta av hans understundom alltför frisläppta resurser kommer aldrig att glömma det.

Göteborg 26.4.2003